

Preses relīze.

Prof. Dr. Remigijus Venckus

remigijus@venckus.eu
shop.venckus.eu
painting.venckus.eu
photo.venckus.eu
venckus.eu

Glezniecības izstāde

Veltīts Lietuvas Republikas Neatkarības dienai

BRĪVĪBA un NEJAUŠĪBA

redzamā robežas

13.02.2026 – 29.03.2026

Jēkabpils Vēstures muzejs

Rīgas iela 216B, Jēkabpils, LV-5202

Tālr. +371 27008136, e-pasts: info@jekabpilsmuzejs.lv

www.jekabpilsmuzejs.lv

Kurators: prof. dr. Rimantas Plungė

PAR IZSTĀDI. Glezniecības manifesti. Mākslas darbs ir autora cīņas ar savām domām un materiāliem (piemēram, audeklu, krāsām u.c.) rezultāts. Šī cīņa pastāv pat tad, ja skatītājs ir pārņemts ar sākotnējo iespaidu, ka darbs radies ar vienu vieglu un elegantu rokas kustību. Šis cīņas aspekts liecina, ka glezniecība nav tikai dāvana skatītājam, bet tai ir nozīme arī autora pašapziņas veidošanā un viņa eksistences iezīmēšanā.

Abstraktā māksla nav tikai formāla spēle; tā, apkopojot autora uztveri un atbrīvojot skatītāju no pienākuma uztvert pasauli, skaidri identificējot realitātes tēlus un krāsas¹. Saskaņā ar Žila Delēza (Gilles Deleuze) teikto, var teikt, ka glezniecībā „domas, kas izlaužas caur modra prāta meditāciju, atklāj meditējošā cilvēka būtiskās vēlmes”². Tāpēc es vairāk pievērsšos intuitīvai mainīgās realitātes uztverei nekā realitātes attēlu diktātam. Šajā ziņā glezniecība atšķiras no

¹ Šo pieņēmumu izsaka Vladislavs Strzemiński; sk. Strzemiński, V. (1958). *Teoria widzenia*. Krakova: Wydawnictwo Literackie, 86.

² Deleuze ideju pārfāzē A. Gudauskas; sk. Gudauskas, A. (2019). *Kino filozofiskā daba. Andreja Tarkovska kinematogrāfija* [Mācību metodika]. Viļņa: Viļņas Universitātes apgāds, 34.

zinātnes, proti, zinātne saprot dabu izmērāmības izteiksmē³, bet māksla izmanto intuīciju un sajūtas, kuras nevar izmērīt. Māksla kļūst par „neizsakāmā starpnieku”⁴.

Intuitīva radīšana rada jaunas provokācijas un spriedzi mūsu pasaules izpratnē. Darbs nodod radītāja spriedzi skatītājam, kurš, bieži vien ieņemis ikdienas rutīnā, realitāti uztver kā pašsaprotamu (neapstrīdamu) faktu. Tomēr, saskaņā ar Morisu Merlo-Pontī, mākslas darbs nodrošina intuitīvu piekļuvi pasaules objektiem un sistēmām, atklājot pašas realitātes dzīvo būtību – līdzīgi kā iekaisuša zoba nervs⁵. Šī doma sasaucas arī ar gleznotāja Džeksona Polloka ideju, ka abstraktā glezniecība attiecas uz mehānisko realitāti – uz to, kas tiek darīts un kā tas tiek darīts, kā arī uz to, ko iespējams iemācīties, izjaucot realitāti vai pat nežēlīgi to sagraujot.⁶ Tādējādi, mums to pat neapzinoties un iepriekš tam nesagatavojoties, glezniecība pārskata realitāti, uzdodot tai fundamentālus jautājumus.

Brīvība un nejaušība ir abstraktās glezniecības pavadoņi. Pēc Herberta Rīda domām, šie divi komponenti paplašina mākslinieka iztēles robežas un mudina skatītāju atteikties no priekšstata par redzamības horizontu kā ierobežotu un nemainīgu.⁷ Glezniecībā brīvība un nejaušība izpaužas kompozīcijas dinamikā un neparastās krāsu kombinācijās, kur acu uzmanību piesaistošais formu mirgojums kā kustības zīme ne tikai iezīmē laika nestabilitāti, bet arī paver jaunas perspektīvas darba uztverē un interpretācijā, kas ne vienmēr sakrīt ar autora sākotnējo iecerī.⁸ Iespējams, tieši tāpēc es abstrakto glezniecību vērtēju augstāk par figuratīvu pasaules attēlojumu. Šeit noteicošā loma ir nevis attēlotā objekta vai tēmas forma un uzbūve, pazīstamais un viegli paredzamais naratīvs, bet gan otas trieciens un krāsa.

Varētu rasties iespaids, ka krāsa manās gleznās uzklāta ar neveiklu un nepakļāvīgu otu. Tā kā katrs otas trieciens vērsts citā virzienā un rada iespaidu par savu neatkarīgu dzīvi, visa glezna atklājas kā nepakļāvīga (anti)sistēma. Šeit nepaklausība paver mainīgas ainavas, pa kurām skatītājs var kļīst, nepārtraukti mainot domas trajektoriju un skatiena leņķi. Glezna kļūst par atklātu jautājumu: cik lielā mērā skatītājs spēj atbrīvot savu iztēli un cik tālu tā var lidot gleznas veidotajos bezgalīgajos attālumos.

³ Anzenbacher, A. (1992). Ievads filozofijā. Viļņa: Katalikų pasaulis, 23 (No vācu valodas tulkojis Algirdas Degutis, Donata Macevičienė, Traidenis Raudeliūnas, Tomas Sodeika, Arūnas Sverdiolas, Gediminas Žukas); Anzenbacher, A. (1992). *Filosofijos įvadas*. Vilnius: Katalikų pasaulis, 23 (Iš vokiečių kalbos vertė Algirdas Degutis, Donata Macevičienė, Traidenis Raudeliūnas, Tomas Sodeika, Arūnas Sverdiolas, Gediminas Žukas).

⁴ Gombrich, E. H. (2000). *Māksla un ilūzija: pētījums par attēlošanas psiholoģiju*. Viļņa: Alma Littera, 67 (no angļu valodas tulkojusi Rasa Antanavičiūtė); Gombrich, E. H. (2000). *Dailė ir iliuzija: Vaizdavimo psichologijos studija*. Vilnius: Alma Littera, 67 (iš anglų kalbos vertė Rasa Antanavičiūtė).

⁵ Skatīt Merleau-Ponty, M. (2005). *La Phénoménologie de la Perception*. Paris: Gallimard.

⁶ Skatīt Harrison, Ch., Wood, P. (Ed.). (2002). *Art in Theory 1900-2000: an Anthology of Changing Ideas*. Oxford: Blackwell Publishing

⁷ Skatīt Read, H. (1952). *The Philosophy of Modern Art*. London: Faber and Faber.

⁸ Ideja par kompozīciju, kas attālinās no autora sākotnējās idejas, ir ierosināta Wölfflin, H. (1915). *Kunstgeschichtliche Grundbegriffe*. München; Summers, D. (2009). Heinrich Wölfflin's 'Kunstgeschichtliche Grundbegriffe', 1915; *The Burlington Magazine*, 151 (1276), 476-479.

Nepakļāvīga otas kustība, mainīga un heterogēna kompozīcija ir manu darbu raksturīgākās iezīmes. Tās veido ne tikai vēlme eksperimentēt un izteikt realitāti dažādos veidos, bet arī centieni atrast unikālu māksliniecisko valodu. Gleznojot savu zīmju sistēmu, es to pakāpeniski pilnveidoju un, tā teikt, mēģinu atklāt pirmatnējo rakstību, ko Žaks Deridā dēvē par *arhi-rakstību*⁹. Šis process atgādina radītāja utopisko sapni – nerasniedzamu ideālu: iekļūt autentiskā mākslinieciskā valodā, to pilnībā izprast un izpaust perfektā darbā. Katrs attēls, tāpat kā rakstība, netieši un fragmentāri norāda uz savu izcelsmi – kaut kur ārpus sevis.¹⁰

Savos eksperimentālajos mediju darbos es, izmantojot tehnoloģisku izpēti, attīstu savu māksliniecisko valodu. Tas nozīmē, ka, apvienojot dažādus digitālos rīkus, es negaidīti nonāku pie pārsteidzošiem vizuāliem risinājumiem. Šo radošo stratēģiju var raksturot kā hibridizāciju, ko Volfgangs Velšs skaidro kā ekspresīvu un tehnisku elementu apvienojumu.¹¹. Tādējādi tieši neparedzētā meklējumi veido starpdisciplinārās mediju autorības kopējo ainavu.

Gleznu sērijas gadījumā, tāpat kā izstādes veidošanā, process norisinās organiski – līdzīgi kā orķestrim, kas atskaņo mūzikas skaņdarbu: noteiktā brīdī izceļas stīgu instrumentu skanējums, tam seko klavieres, bet pēc tam perkusiju ritms pastiprinās un pakāpeniski atkāpjas fonā. Tāpat kā mūzikā, arī glezniecībā mani interesē gan atsevišķa darba, gan visas kolekcijas kopējais “skanējums”. Citiem vārdiem sakot, glezniecības sistēma atklāj dinamiskas pārmaiņas: brīžos, kad noteikti akcenti kļūst izteikti, citi tos bagātina vai mīkstina to asumu. Ar ritma palīdzību gleznas atklāj pasauli kustībā, nevis stagnācijā; tās piedāvā iespēju piedzīvot drāmu, nevis mierīgu miegainību.

IZSTĀDES AUTORS. Viļņas Gedimīna Tehniskā universitātes mediju mākslinieks un mākslas kritiķis prof. Dr. Remigijus Venckus rada starpdisciplināru mākslu, kurē mākslas izstādes, pasniedz un viesojas universitātēs Lietuvā un ārvalstīs, kā arī raksta par laikmetīgo mākslu un mediju kultūru. Mākslinieks visbiežāk rada, apvienojot eksperimentālo fotogrāfiju un datorgrafiku, kā arī izmanto akrila glezniecību un kolāžu. Viņš pēta tēmas, kas saistītas ar atmiņu, laiku, individuālo pieredzi un ķermeņa interpretācijām. Viņam ir 22 gadu akadēmiskā darba pieredze. Viņš ir rīkojis 10 personālizstādes ārvalstīs un 85 izstādes Lietuvā; piedalījies 51 starptautiskā un 41 vietējā mākslas izstādē. Viņa darbi atrodas mākslas muzejos un privātkolekcijās Lietuvā, Latvijā, Polijā un Vācijā. Viņš ir sarakstījis 440 kritiskas esejas par mākslas, kultūras un mediju jautājumiem. Viņš ir 26 starptautisku un 13 nacionālu mākslas pasākumu, festivālu un izstāžu kurators.

⁹ Derrida, J. (2006). *Par gramatoloģiju*. Viļņa: Baltos lankos, 166 (no franču valodas tulkojusi Nijolė Keršytė); Derrida, J. (2006). *Apie Gramatoloģiju*. Vilnius: Baltos lankos, 166 (iš prancūzų kalbos vertė Nijolė Keršytė).

¹⁰ Venckus, R. (2014). Žaka Derridas dekonstrukcijos piemērošana video mākslas pētniecībā. Viļņa: Viļņas Mākslas akadēmija, 21; Venckus, R. (2014). *Jacques Derrida dekonstrukcijos taikymas videomeno tyrimui*. Vilniaus: Vilniaus dailės akademija, 21.

¹¹ Asociācijas par pārmaiņām ir iedvesmojis Welsch, W. (2002). *Mūsu postmoderna modernitāte*. Viļņa: Alma Littera, 75 (no vācu valodas tulkojis Alfonsas Tekorius); Welsch, W. (2002). *Mūsų postmodernioji modernybė*. Vilnius: Alma Littera, 75 (iš vokiečių kalbos vertė Alfonsas Tekorius).

Piezīme: Visi darbi ir pārdošanā, sīkāka informācija atrodama vietnē shop.venckus.eu. Lai iegādātos, lūdzu, sazinieties ar autoru pa e-pastu - remigijus@venckus.eu. Šo izstādi neatbalsta neviena Lietuvas institūcija, fonds, privātpersona, uzņēmums vai cita organizācija. Tā ir organizēta pēc autora un muzeja iniciatīvas.

IZSTĀDES KURATORA VĀRDS. Prof. Dr. Remigijus Venckus ir labi pazīstams Lietuvas kultūras aprindās kā mākslas vēsturnieks un kurators, kurš pēta Lietuvas mākslas īpatnības. Viņa skatījums aptver starpdisciplinartātes jautājumus video mākslā, fotogrāfijā, glezniecībā un grafikā. R. Venckus ar savu uzkrāto pieredzi dalās ar studentiem jau vairāk nekā divdesmit gadus.

Kopš 2023. gada R. Venckus pārliecinoši iekaro glezniecības radošo jomu. Viņa ilgstošajā fotogrāfiskajā darbā vērojama konsekventi un vienoti attīstīta mākslinieciskā izpausme. Glezniecībā autors ir citāds. Viņš eksperimentē un meklē jaunus izteiksmes līdzekļus. R. Venckus ir atvērts refleksijai par mainīgajām kultūras un sociālajām realitātēm. Viņa personīgā dzīves pieredze un iekšējās pārvērtības unikāli atspoguļojas viņa gleznās.

Lai gan glezniecība ir krāsu māksla, R. Venckus darbos var atrast diezgan negaidītu un bagātīgu glezniecības tehniku daudzveidību. Mākslinieks bieži izmanto *lauka* glezniecības interpretācijas. Viņa glezniecība ir precīza, pat lakoniska izpausmes līdzekļu ziņā. Viņa darbi vienmēr ir intriģējoši. Daži no audekliem vispirms skatītāju pārsteidz ar saviem lielajiem, diezgan vienmērīgi uzgleznotajiem *krāsu laukiem*. Pēc tuvākas apskates acs sāk baudīt mazās, šķietami nenoīmīgās, bet ļoti izteismīgās, kontrastējošās grafiskās detaļas darbā.

R. Venckus audeklu analizē termins "krāsu lauks" tiek lietots apzināti. Viņa gleznas bieži atgādina maģiskas kartes, it kā tās būtu mākslinieka pārstrādātas pilsētas struktūru atspoguļojums. Krāsu lauku mijiedarbība un gleznas emocionālā intensitāte vērš skatītāja uzmanību uz maziem, bieži grafiskiem kompozīcijas elementiem. Šie elementi atspoguļo mākslinieka māksliniecisko izpausmi un mudina skatītāju meklēt oriģinālo motīvu. Gleznu uzbūve skatītājam sniedz daudzslāņainu intelektuālu un estētisku pieredzi.

R. Venckus jaunākie darbi liecina, ka autors attālinās no stingras, intelektuāli strukturētas krāsu laukumu harmonijas un ved skatītāju pretim negaidītiem motīviem, ko diktē dabas plastiskums. Tie ir atšķirīgi, negaidīti. Lai gan šķiet, ka tie interpretē jūgendstila tradīcijas, tie joprojām ir diktēti ainavas vides realitātes un jutīgi interpretēti paša autora skatījumā.

Var redzēt, ka dažkārt R. Venckus idejas vairs neietilpst krāsu pieredzes interpretācijās. Gleznas ir pārklātas ar grafiskiem elementiem, kas liecina, ka grafiskais izteiksmes veids autoram nav svešs. Dažas no gleznām pārkāpj tradicionālo gleznas uztveri, ieviecot skatītāju jaunās un intriģējošās grafiskās slāņojuma pieredzēs. Darbi šķiet uzdodam jautājumu, vai glezniecība pati ir gatava šodienas pārmaiņām, kad mašīnmācīšanās (mākslīgais intelekts) apdraud tās pastāvēšanu. Autora darbi ne vienmēr atbilst dziļām, eksistenciālām interpretācijām par krāsu spēles likteni, tāpat arī autora jaunatklātā izpausme ne vienmēr sniedz atbildes par to, kādai

jābūt glezniecībai un kādas pārvērtības to sagaida nākotnē. Bet viens ir skaidrs – darbi patiesi ievieļ skatītāju negaidītās vizuālās realitātes pieredzēs.

Jauna, atsvaidzinoša, svaiga, nedaudz negaidīta, intelektuāla, estētiska un patiesi interesanta – tā var raksturot R. Venckus jaunāko izstādi, kas aicina skatītāju uz iespaidīgām pieredzēm.

Prof. Dr. Rimantas Plungė (Vytautas Magnus Universitāte)